

BÖLÜM 2

Solunum Fizyopatolojisi

Filiz KOŞAR¹

Giriş

Solunum çevrede bulunan oksijenin vücudun tüm organlarına ve hücrelerine ulaştırıldığı ve yine hücrelerde metabolizma sonucu oluşan karbondioksitin dışarıya atıldığı bir süreçtir; üç aşamada gerçekleşir:

1. Pulmoner ventilasyon: Atmosfer ile alveoller arasındaki hava alışverişi
2. Pulmoner gaz değişimi: Oksijenin alveollerden kana, karbondioksitin kandan alveollere geçişi
3. Hücresel solunum: Oksijenin kandan hücrelere, karbondioksitin hücrelerden kana geçişidir.

Bu süreç solunum ve dolaşım sistemlerinin birlikte ve düzgün çalışmasını gerektirir. Solunum sistemi göğüs duvarı, akciğerleri örten visseral ve göğüs duvarı ile mediasteni örten

parietal plevra, hava yolları, alveolo-kapiller üniteler, pulmoner ve bronşial dolaşım, sinir ve lenfatiklerden oluşur. Bu anatomik yapının solunum işlevini nasıl devam ettirdiğinin anlaşılması için solunum mekanikleri, solunum sisteminin dinamik özellikleri, ventilasyon, perfüzyon, difüzyon ve aralarındaki denge, solunumun kontrolü, kanda gazların taşınması ve asit- baz dengesinin ayrı ayrı bilinmesi gereklidir.

Solunum Mekanikleri

Alveoller ve atmosfer arasında hava akışı olmadığı stabil durumda akciğerler, solunum yolları ve göğüs duvarının fiziki özellikleri statik işlevleri oluştururlar. Havanın alveollere doğru veya atmosfere doğru aktığı, akciğerlerde hacim değişikliği olduğu dinamik olaylarda ise durum daha karmaşıktır. Akciğerler

¹ Prof. Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Tıp Fakültesi, Yedikule Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Göğüs Hastalıkları Kliniği, filizkosar@gmail.com

Karbonik asit çözülme sabiti (KA) = $\text{H}^+ \times \text{HCO}_3^- / \text{H}_2\text{CO}_3$ (H_2CO_3 konsantrasyonu eriyik CO_2 ile orantılıdır) Bu denklem; $\text{KA} = \text{H}^+ \times [\text{HCO}_3^- / \text{CO}_2]$ şeklinde yazılıp, bunun logaritması alındığında ;

$$\log \text{KA} = \log \text{H}^+ \times \log [\text{HCO}_3^- / \text{CO}_2]$$

$\text{pH} = \text{pKA} + \log [\text{HCO}_3^- / \text{CO}_2]$, $\text{pKA} = 6.1$ ve arteriyel kan HCO_3^- değeri 24 mEq/L'dir.

$$\text{pH} = 6.1 + \log [24 / (0.03 \times 40)] = 6.1 + \log 20 = 6.1 + 1.3 = 7.4$$

HCO_3^- iyonu konsantrasyonu böbrekler, pCO_2 ise akciğerler tarafından belirlenir. HCO_3^- iyonu konsantrasyonu 24'e eşit olduğu sürece pH 7,4 olarak kalır. 7.35-7.45 aralığı normal olarak kabul edilir. 7.35 altı asidoz, 7.45 üzeri ise alkaloz olarak değerlendirilir.

Solunum bozukluklarında PCO_2 'de değişiklik görülür iken, metabolik bozukluklarda H^+ ve HCO_3^- değerlerindeki değişikliklere bağlı olarak asidemi veya alkalemi ortaya çıkar. Yetersiz alveol ventilasyonu sonucu CO_2 artışı ve solunumsal asidoz böbreklerden HCO_3^- tutulumu ile kompanse edilmeye çalışılırken tersine hiperventilasyon durumunda

solunum yoluyla CO_2 atılır ve bu durum böbreklerden HCO_3^- atılımı yoluyla kompanse edilir.

Metabolik asidoz durumunda H^+ artar, HCO_3^- azalır, buna hızlıca solunum dürtüsünün artışı CO_2 atılımının artışı ve PaCO_2 'de düşme ile cevap verilir iken metabolik alkaloz durumunda HCO_3^- artar ve H^+ azalır ve buna karşı hipoventilasyon ile PaCO_2 arttırılarak cevap verilir (1).

Kaynaklar

1. Şen E. 2019.Solunum Fizyolojisi. Mehmet Karadağ, Akın Kaya, Tevfik Özlü (Ed.) Göğüs Hastalıkları Pro-pedötik içinde (s 12-26) Ankara : Dünya Tıp Kitapevi
2. Baştuğ M.2020.Solunum Mekanığı. Arzu Mirici, Elif Babaoğlu,Pınar Mutlu (Ed.) Göğüs Hastalıkları Bölüm 1 Normal Akciğerlerin Yapı ve Fonksiyonu içinde (s 36-46) İstanbul: Duayen Matbaacılık
3. Özgünen KT. 2020.Solunum işi. Arzu Mirici, Elif Babaoğlu,Pınar Mutlu (Ed.) Göğüs Hastalıkları Bölüm 1 Normal Akciğerlerin Yapı ve Fonksiyonu içinde (s 47-70) İstanbul: Duayen Matbaacılık
4. Kurdak SS. 2020.Akciğerde Ventilasyon-Perfüzyon oranı . Arzu Mirici, Elif Babaoğlu,Pınar Mutlu (Ed.) Göğüs Hastalıkları Bölüm 1 Normal Akciğerlerin Yapı ve Fonksiyonu içinde (s 71-90) İstanbul: Duayen Matbaacılık
5. Özdemir Ç 2020.Gaz Taşınması, Difüzyon . Arzu Mirici, Elif Babaoğlu,Pınar Mutlu (Ed.) Göğüs Hastalıkları Bölüm 1 Normal Akciğerlerin Yapı ve Fonksiyonu içinde (s 91-108) İstanbul: Duayen Matbaacılık